

KAKO VREDNOTITI DELAVCE V REŽIJSKIH SLUŽBAH

Priprave na III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije so v polnem razmahu. V naši občini smo na volilnih sejah že izvolili delegate, ki se bodo udeležili tega pomembnega delavskega srečanja. Delegati naše občine so: Zvonka Černetič iz Izolirke — delovne skupnosti skupnih služb, Slavko Jakič iz Saturnusa — tozda Orodjarna in vzdrževanje, Nada Jaklič-Košir iz Emone — Elektronskega centra, Franc Kosi iz Slovenija Ceste Tehnika, tozda Mehanizacija, Ivan Petje iz Železniškega gospodarstva tozda za promet Zalog, Neža Putrlje iz HP Kolinska — tozda Tovarna hranil in Tomaž Zupančič iz Gradisa — tozda Ljubljana okolica.

na III. kongresu samoupravljalcev zastopali trije delegati, med njimi tudi Zvonka Černetič, po

Zvonka Černetič

poklicu kemijski tehnik, iz Izolirke. Vprašali smo jo, katera so tista pereča vprašanja v njihovi delovni organizaciji in gradbeništvu nasploh, ki jih bodo obravnavali v okviru priprav na III. kongres samoupravljalcev.

»Kot marsikje drugje, je tudi v naši delovni skupnosti živ problem nagrajevanje po delu,« je povedala Zvonka Černetič. »Poskušali smo že, da bi to vprašanje kolikor toliko zadovoljivo rešili, toda merila, ki smo jih oblikovali, niso bila najboljša. V skupnih službah je le prodajna služba nagrajevana po rezultatih dela, osebni dohodek delavcev v drugih službah pa je odvisen od uredniškega plana tozgov. Kako meriti produktivnost dela pri administrativnih, računovodskih

III. KONGRES SAMOUPRAVLJALCEV JUGOSLAVIJE 1981

in drugih pisarniških delavcih, še ne vemo. Prav tako ne najdemo ustreznih meril za minulo delo, kot to navaja družbeni dogovor. Menimo pa, da nam bi bila tu v veliko pomoč enotna izdelana metodologija za vrednotenje tipičnih delovnih opravil. To bi nam tudi služilo za nagrajevanje delavcev v režijskih službah, ne glede na to, v kateri organizaciji nekdo dela. Mislimo tudi, da so potrebna enotna merila za izplačila dnevnice, kilometrin, regresov in podobno. Ko smo se še ravnali po sindikalni listi, je bilo to področje bolj enako urejeno po vseh delovnih organizacijah. Sicer pa smo z boljšo organizacijo dela pri nas dosegli, da se število delavcev v skupnih službah ni povečalo, čeprav imamo zdaj v tozdih več zaposlenih.

Boste poleg vprašanja, kako vrednotiti delo v režijskih službah, govorili še o čem drugem? »Pogovarjali se bomo tudi o delegatskem sistemu in socialni varnosti delavcev. Delegacije še vedno ne delajo tako, kot bi želeli, čeprav se zelo trudimo. Osebnih dohodkov pa smo tistim, ki so jih imeli najnižje, povečali v mesecu maju, tako da znaša zdaj najmanjši osebni dohodek okoli 6000 dinarjev.«

Katera napolnila za prihodnje delo pričakujete od III. kongresa samoupravljalcev?

»Po kongresu bomo imeli v delovni organizaciji sestanke, na katerih bomo obvestili delavce o sprejetih sklepih in stališčih. Pričakujemo pa predvsem, da bomo na kongresu, kjer bo vsekakor prišlo do bogate izmenjave mnenj in izkušenj, slišali, kako zapisane sklepe in dogovore čimbolje uresničevati v praksi.«

DARJA JUVAN

INVENTIVNA DEJAVNOST V GRADISU

Zahodni teoretiki ugotavljajo, da se 75% produktivnosti kaže s tehničnimi izumi in inovacijami, sovjetski teoretiki pa ta odstotek dvigujejo celo na 90%. Svetovna razdelitev novih dobrin, ki nastajajo z izumi, pa je taka, da 15 najrazvitejših držav razpolaga s 95% vseh izumov!

Da postaja znanstveno-tehnični napredek vse pomembnejši dejavnik ekonomskega napredka, smo se pri nas začeli malo bolj zavedati šele zadnje desetletje.

Naši novejši družbenopolitični dokumenti, predvsem resolucija X. kongresa ZKJ in VII. kongresa zveze sindikatov so dali inovacijski dejavnosti še večji pomen. Tako so po svoji poti razvoja in tehnologije krenila nekatera podjetja, kot so Iskra, Lek, Elan, Krka in med njimi tudi Gradis, čeprav le z delom svojih velikih zmogljivosti.

V Gradisu se zavestno ukvarjajo z inventivno dejavnostjo od 1. 1971, ko je skupina zanesenjakov izdelala prvi pravilnik o inventivni dejavnosti. Leta 1973 pa je odbor za razvoj in organizacijo sklenil, da se del združenih sredstev za razvoj aktivira za inventivno dejavnost, v razvojno-organizacijski službi pa zadolži raziskovalca, da bo skrbel tudi za formalno administrativno plat dela.

Takšne odločitve so pokazale prve dobre rezultate v letih 1976 in 1977, ko je prišlo do bolj množične inventivne dejavnosti: leta 1977 je bilo sprejetih 17 predlogov tehničnih izboljšav, koristnih predlogov in patentov, pri katerih je sodelovalo 44 delavcev. Najuspešnejše leto do sedaj je bilo leto 1979, ko je bilo sprejetih 34 inovacij, pri katerih je sodelovalo 71 delavcev.

Zadnji dokument, ki v popolnosti opredeljuje inventivno dejavnost v Gradisu, je samoupravni sporazum o inventivni dejavnosti z veljavnostjo od avgusta 1. 1978, temelji pa na družbenem dogovoru o inovacijah iz 1. 1977.

Lansko leto je bilo nekoliko manj plodovito, saj je bilo sprejetih in realiziranih 23 inovacij, pri katerih je sodelovalo 67 delavcev. Prihranek z omenjenimi inovacijami je lani znašal 7,5 milijonov dinarjev. Zvezni zavod za patente v Beogradu je Gradisu lani potrdil en patent, tako da imajo sedaj potrjenih 14 patentov.

Za vrhunec večletne inventivne dejavnosti pa lahko štejemo prodajo Gradisove tehnologije lepljenja montažnih nosilcev zagrebški Hidroelektri, ki je že vrsto let največje gradbeno podjetje v državi. Za projekt Mikroracionalniško krmljenje betonarne je Gradis pritegnil k sodelovanju inštitut Jožefa Štefana in JMP ter prejel visoko družbeno priznanje »Inovacijska veriga«, ki ga podeljuje ta raziskovalna skupnost Slovenije in Ljubljanska banka.

Tako je Gradis razvil prvo racionalniško vodeno betonarno v Jugoslaviji, ki dosega kar največjo ekonomičnost proizvodnje in pri mešanju betona upošteva razlike v kakovosti surovin. Gradis se je s svojim patentom »Zažigalna peč« vključil v boj za čistejšo okolje.

Ker se je v teh desetih letih v inovacijsko dejavnost vključilo okoli 200 delavcev, so se v Gradisu odločili vsem tem podeliti posebna priznanja v obliki diplom (finančne nagrade so dobili že prej), ki jih bodo odslej redno podeljevali vsako leto.

C. PAVLIN

● BLAGOVNO TRANSPORTNI CENTER

AKTIVNOST SINDIKATA

Konferenca OO ZS na ravni delovne organizacije BTC Ljubljana povezuje delo OOS štirih tozgov in delovne skupnosti ter znotraj njih še trinajst sindikalnih skupin.

Če napravimo prerez sindikalnega dela v preteklem letu, lahko njegovo vlogo pozitivno ocenimo, predvsem pri gospodarjenju in krepitvi samoupravnih odnosov. To dejstvo utemeljujemo z naslednjim: v minulem letu je sindikat odigral odločilno vlogo pri spremljanju in dopolnitvi internih aktov, saj je bil pobudnik akcije predvsem glede sprememb v zvezi z delitvijo po delu.

Ko smo lani ugotovili, da je v naši delovni organizaciji 35 delavcev z manj kot 5.000 din mesečnega osebnega dohodka, je sindikat v oktobru uveljavil draginski dodatek, tako da v BTC ni bilo delavca, ki bi prejemal osebni dohodek pod kritično mejo.

Pomembno vlogo je imel tudi pri sprejemanju temeljev plana ter pri obravnavanju periodičnih in zaključnega računa, saj so vse razprave pred sklepanjem potekale po sindikalnih skupinah. Ob koncu lanskega leta je bil sindikat pobudnik pri izbiri tipičnih kazalcev poslovanja, prek katerega ocenjujemo poslovni uspeh in razporejanje čiš-

stega dohodka ne le na ravni tozgov, ampak tudi znotraj njih — po organizacijskih enotah.

Vsekakor je pomembno tudi dejstvo, da je sindikat sredi preteklega leta sprožil akcijo, s katero je težje delovne razmere (nedeljsko, nočno delo, delo med prazniki in delo v izmenah) združil v zahtevnost dela in tako odpravil tehniko izplačevanja dodatkov.

Ta akcija je prispevala k pomembnosti sindikata pri zagotavljanju pravic in varnosti zaposlenih ne le ob njihovem delu, temveč tudi pri zagotavljanju življenjske ravni delavcev ob upokojitvi.

Glede rekreacije in oddiha je bil sindikat pobudnik za preventivno zdravljenje delavcev v lastnih počitniških zmogljivostih in tako smo prekinili s tradicijo zdravljenja v zdraviliščih in v rekreacijskih središčih. Nov način organizacije zdravljenja in oddiha je tudi plod stabilizacijskih prizadevanj, saj so se znižali stroški penzionskih uslug, kakovost storitev pa je ostala enaka.

Za kulturno življenje zaposlenih je sindikat poskrbel tako, da je kupil za svoje članstvo številne abonmaje v vseh ljubljanskih gledališčih in v operi. V prihodnosti pa namerava še razširiti in popestriti.

Konferenca OO ZS in vse OOS so si za delo v letošnjem letu zastavile zahtevan program, ki ga delno že uresničujemo.

Najpomembnejša letošnja naloga je obravnavanje novega zakona o cenah, pri čemer namerava aktivirati slehernega zaposlenega, da bo sodeloval v razpravi o oblikovanju cen in s tem krepil vlogo svojih samoupravljaljskih pravic.

Nadalje je predvidena tudi široka akcija v zvezi s prehrano delavcev in realizacijo podpisane samoupravne sporazuma o samskih domovih.

Ko ocenjujemo delovanje sindikata v delovni organizaciji BTC Ljubljana, ugotavljamo premajhno vlogo le na področju družbene samozastite, v katero so vsi zaposleni sicer vključeni prek odborov za narodno in civilno zaščito ter komitejev za SLO. V bodoče bo moral sindikat s temi organi sodelovati pri obrambnih pripravah, ukrepilih in izobraževanju članov.

Delovanje vseh organov sindikata kaže na to, da ta ni več množična organizacija, ki skrbi le za organizacijo izletov, nakupa ozimnice in za razne sindikalne podpore, marveč organizacija, ki se je s svojim programom in načinom dela vključila v samoupravni proces, tako da v BTC v Ljubljani ni samoupravnega postopka, kjer bi sindikat ne stal ob strani.

KONFERENCA OO ZS

● NAŠI DELOVNI LJUDJE IN OBČANI O SEBI IN O SVOJEM DELU

Za starejše igra — za otroke delo

Večkrat je slišati, da otroci in mladi ne kažejo dovolj zanimanja za dejavnosti, ki jim jih ponujamo odrasli. Zdi se, da večkrat ne upoštevamo njihovih želja in hotenj. Vse prevečkrat jih k sodelovanju vabimo kot vzgojitelji, kot tisti, ki smo jih pravzaprav dolžni učiti, in manj iz veselja, in prave potrebe posredovati jim svoje znanje, pokazati jim nekaj, kar se zdi zanimivo nam, pa želimo s tem seznaniti tudi njih.

Alojzu Vizjaku iz Vlahovičeve 5 v Štepanjskem naselju ni bilo treba prav nič pričevati otrok, naj se mu pridružijo pri izpopolnjevanju njegove miniaturne železnice. Škoda je le, da je kletni prostor, ki mu ga je za ta namen odstopil hišni svet, nekoliko majhen, pa tudi otroci iz sosednjih stolpnic in blokov ne smejo zahajati vanj. Stanovalci Vlahovičeve 5 ne dovolijo, da v stolpnico prihajajo ljudje, ki ne stanujejo v njej, saj so imeli že nekaj primerov kraje.

Železnico Alojza Vizjaka pa si poleg otrok prihajajo ogledovati tudi odrasli. Vsi so presenečeni nad tem, kar vidijo, kajti železnica in vse kar sodi zraven, je res nekaj posebnega. Vse na njej deluje prav tako kot na pravi. Povečala za premik kretnic, vključitev signalov in utripajoče luči na križišču železniške proge s cesto, prihajajo s komandne plošče.

Drevesa, ki so narejena iz resja, prenesena z Golovca so prav tako kot v naravi, nekoliko višja od hiš. Zadaj za železnico in hišami, iz dimnikov katerih se vije dim, so gore. Ob njihovem vzhodu je mlin z mlinskim kolesom, ki ga žene voda. Potem je tu rafinerija pa elektromagnetni žerjav, ki razklada iz vagonov železo. In še bi lahko naštevali.

Nekako dvajset let se Alojz

Vizjak že ukvarja s tem konjičkom. Zanj se je ogrel takrat, ko je še delal v Nemčiji. Nekega dne, ko v prostem času ni vedel kaj početi, se je sprehajal po mestu in čisto po naključju zagledal trgovino, v kateri so prodajali majhne železnice. Kupil je lokomotivo, vagon in transformator ter doma sestavil železnico. Potem ga je veselje do maketarstva, kot pravi, tako zgrabilo, da se je pričel sam tehnično izpopolnjevati, kajti po poklicu je elektrovarilec.

Material, ki ga potrebuje pri tem opravilu, pa kar precej stane. Zato veliko stvari naredi tudi sam. Vse mu pride prav: nerabne ure, kljuka dežnika, ki jo najde kjerkoli, razne cevke (prinesel jih

je iz bolnišnice, kjer se je pred letom dni zdravil) in tako naprej. V teh dveh letih odkar stanuje v Vlahovičevi 5, je zanimanje in veselje do tega opravila prenesel tudi na druge. Štirinajstletni Janko Marinovič in dvaajstletni Marko Kopač sta že prava pomočnika. »To sta moja inženirja,« pravi Vizjak. »Janko je specialist za dekoracijo, Marko pa se že tako spozna na elektroniko, da zna sam vezati stikala, releje, luči...«

Teh spretnosti bi Alojz Vizjak rad naučil še več otrok. Pa za zdaj nima možnosti. Morda, meni, da bi se v šoli Karla Destovnika-Kajuhja našel kakšen prostor, kjer bi lahko enkrat ali dvakrat na teden zbral skupino otrok, ki bi želeli kaj več zvedeti o tem. In to na nevsihljiv, prijeten in zanje zlahka dojemljiv način. Seveda, čisto s praktičnega vidika. Tudi stika z ljudsko tehniko, čeprav si ga zelo želi, še ni našel.

Nekateri stanovalci v stolpnici menijo, da je to početje bolj igranje kot kaj drugega. »To pa ni res,« pravi Alojz Vizjak. »To je tehnično izobraževanje, bogateje otroške domišljije, ustvarjanje, resno delo, ki le zbuja vtis igranja.«

Vemo namreč, da je za otroka igra to, kar je za nas odrasle delo. Od tod tudi pregovor: Kakšen je otrok pri igri, takšen bo kot odrasel človek pri delu. Zato je prav, da otroku omogočimo ustvarjalno igro; igro, ki ni sama sebi namen, temveč ima neki cilj. V tem primeru med drugim tudi spoznavanje elektrotehnike.

Besedilo in slika: DARJA JUVAN

Alojz Vizjak ob maketi železnice

IZ DELOVNIH KOLEKTIVOV

Leto dni je že za nami, odkar je delovna organizacija Slovenijales — trgovina organizirana v 16 tozgov in delovno skupnost skupnih služb. Zaostrene tržne razmere doma in v svetu niso bistveno vplivale na uspešnost poslovanja, so pa zahtevale dodatne napore in angažiranja vseh delavcev. Z dobro osnovo in v vsestranskih prizadevanjih bodo izpolnili vse naloge v tem srednjeročnem obdobju. V tujini imajo dobro organizirano zunanjetrgovinsko mrežo, ki je sestavljena iz 10 predstavništev, 6 lastnih in tri mešana podjetja. Prodajna mreža v Jugoslaviji pa obsega 63 prodajnih mest-trgovin. V delovni organizaciji je zaposlenih 2.500 delavcev, od tega 59 v podjetjih in predstavništvih v tujini.

Inex Adria aviopromet je že pred leti naročil tri letala tipa DC-9 super 80. Tovarna z dobavo letal precej kasni. Prvo letalo ki ima v trupu prostora za 165 potnikov — za 40 potnikov več, kot jih sprejmejo letala DC-9 tip 30, kakršne ima sedaj v svoji floti Inex Adria — bo prišlo v Ljubljano 26. maja, drugo 27. julija, tretje pa bo proizvajalec McDonnell Douglas izročil ljubljanskemu prevozniku v drugi polovici avgusta, vendar ga bo Inex Adria zaradi pomanjkanja deviz za uvoz uvozila šele v naslednjem letu. Do takrat bo imela letalo v najemu neka ameriška letalska družba. Tri letala stanejo skupaj z nadomestnimi deli in motorji 22 milijonov dolarjev, to je okrog 700 milijonov din. Deset Adriinih letal DC-9 bo letos v zraku 23 tisoč ur, in v tem času bodo prepeljala 1,23 milijona potnikov. 42,4% vseh stroškov pri Inexu

predstavlja gorivo in prav zato so se odločili za nakup treh DC-9 super 80, ki vsak prepelje 40 potnikov več kot navadni DC-9 ob enaki porabi goriva, kar pomeni pri novem letalu 15% manjšo porabo goriva na potniški sedež. Največ poletov načrtuje letos Inex Adria med ZRN in našo obalo. Skoraj vse sedeže imajo že prodane, saj 90% vseh zahtodno-nemških turistov, ki prihajajo počitnikovat k nam z letali, pripele v Jugoslavijo Inex Adria.

Iskra se je že leta 1975 lotila tehnološko najodobnejšega in hkrati najtežavnjega načrta lastne proizvodnje mikroelektronskih komponent ali natančneje integralnih vezij. S tem se je pričel razvojni proces, ki bo v prihodnje podlaga vsemu tehničnemu in gospodarskemu napredu pri nas. V prvi stopnji razvoja je Iskra zgradila v Stegnah moderno tovarno, kjer so že osvojili sistem načrtovanja integralnih vezij, montažo v keramična ohišja in preizkušnja že izgotovljenih mikrovezij. Druga stopnja, ki poteka sedaj, je tehnološko še bolj zapletena, finančno mnogo zahtevnejša ter povezana s številnimi težavami in ovirami. Američani so odobrili izvoz opreme že v začetku l. 1979, tudi SISEOT je izdal soglasje za uvoz do konca istega leta, toda investicijski kredit je bil zaradi restrikcij odobren šele poldrugo leto potem, ko je Iskra vložila zahtevek. Zaradi vseh teh zapletov gradnja sedaj teče po novem časovnem načrtu in bo končana do konca letošnjega leta. Zagon tehnologije druge stopnje pa se bo zavlekel v leto 1982.

C. P.